

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

ANMÄLAN M.M.

A har, som han får uppfattas, yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva om B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

UTREDNINGEN I ANSVARSNÄMNDEN

A har i sin anmälan till Ansvarsnämnden framfört synpunkter på Bs behandling av honom som prästkandidat och Bs beslut att neka honom prästvigning. A har vidare redogjort för sin yrkesmässiga bakgrund, personliga situation och sin relation till B och samtal med denne under sin prästutbildning.

A har i övrigt anfört bl.a. följande till stöd för sin anmälan, under rubriken "Sammanfattning och kommentar till den situation jag hamnat i": "Vi har en episkopal kyrka där biskopen har ansvar för vigningstjänsten i det stift han är verksam. Han har vidare rätt att säga ja eller nej till den person som vill bli t.ex. prästvigd i hans stift. Kyrkans praxis gentemot prästkandidater som har fått ett ja till prästvigning i ett stift anser jag vara viktigt i detta ärende. Praxis är att den nytillträdde biskopen viger de prästkandidater som redan har fått ett ja till prästvigning i stiftet. I mitt fall träffade jag den nytillträdde biskopen i X stift, B, ungefär ett halvår innan jag skulle gå min avslutande termin inför prästvigningen på R Högskola. Till mitt första samtal med B hade jag med mig ett ja till prästvigning i X stift och ett mycket färskt löfte om att få göra mitt år som pastorsadjunkt i närheten av vårt dåvarande boende i Y. Under många år hade jag hunnit vara inställd på att tjänstgöra som präst i X stift och inriktat mitt liv därefter. Personligen menar jag att ett så drastiskt livsavgörande beslut, som B fattat angående min prästvigning i stiftet måste ha en extraordinär anledning till grund. Jag refererar nedan till häftet 'Att bli präst i Svenska kyrkan', s. 27. *'Antagningsbeslutet, som alltså i normalfallet kommer tidigt under prästutbildningen, gäller under förutsättning att inget inträffar under den fortsatta förberedelsen för prästtjänst som ändrar underlaget för beslutet. När biskop och domkapitel fattat beslut om att inte anta den sökande som kandidat för prästvigning respektive prästtjänst, kan detta beslut under mycket speciella omständigheter omprövas. En sådan omprövning skall ske i det stift där det ursprungliga beslutet fattades'*. I mitt fall är Bs motivering till att ändra ett ja till ett nej min teologiska reflektion. Å andra sidan har han även sagt till mig, och som jag tidigare skrivit, att han inte tvivlar på min kompetens eller förmåga. Han är vidare övertygad om att jag har en kallelse, det handlar mer om att hitta rätt plats för mig. - - - Även om nu Bs kulle ha rätt att agera som han gjort mot mig - - - fråntar det inte Kyrkan ett ansvar gentemot dem som drabbas, i det här fallet mig. I alla andra sammanhang i det svenska samhället skaffar man sig först en utbildning och när man sedan är behörig är det fritt fram att söka arbete. I mitt fall är det tvärtom. Först godkänns man och sedan när utbildningen nästan är slutförd meddelar en nytillträdde biskop att jag inte får tjänstgöra som präst i Svenska kyrkan. Svens agerande har försatt mig i en moment 22-situation: Det är tydligen något som gör mig olämplig som präst, men jag vet inte vad det är. Hur ska jag då kunna bearbeta något som jag inte vet vad det är? Jag hade inga indikationer på att jag inte passade som präst i X stift innan B tillträdde som biskop. Mina möjligheter till andra studier är ytterst begränsade genom ekonomi och ålder. Jag menar att Kyrkan har ett moraliskt ansvar gentemot mig och borde ekonomiskt kompensera mig för den behandling jag fått av stiftet genom Bs agerande.

Bs behandling av mig som prästkandidat brister enligt min mening bl.a. på detta: - Sitt självavrådsansvar löser han genom att lämna över till stiftsadjunkt C. - Han vägrar träffa mig för ett förtydligande samtal, eftersom jag enligt honom redan har fått ett tydligt besked och för att fortsätta samtal i nuläget inte skulle leda till något konstruktivt. - Jag får ett nej trots att han enligt egen utsaga inte tvivlar på min förmåga, kompetens eller kallelse - - -. - Hans empatiska förmåga kan ifrågasättas då han tydligen anser att jag ska vara tillfreds med en allmänt formulerad avslagsmotivering. Enligt

min mening behöver motiveringen preciseras. Är jag enligt honom ett 'hopplöst fall' ska han tala om det för mig. Har jag möjlighet att bearbeta viss (teologiska) områden bör jag också få möjlighet därtill.

Om beskedet till mig efter antagningskonferensen för blivande präster i X stift i slutet av år 2003 varit nekande hade min livssituation idag varit helt annorlunda. Jag hade då haft möjlighet att t.ex. läsa in en sjuksköterskeutbildning och idag arbetat som sjuksköterska. Ett nej från stiftet strax före en prästvigning, där man under många år inriktat sitt liv för tjänst som präst i X stift, är ett dråpslag för mig och min familj."

B har vid personlig inställelse inför nämnden yttrat sig och därefter skriftligen bekräftat vad han anfört. Han har yttrat bl.a. följande: "Till det mest smärtsamma i biskopsgärningen hör att ibland behöva avvisa kandidater till vigningstjänsten. Att på det sättet stäcka förhoppningar och framtidsplaner sker aldrig med lätt hjärta. I det längsta hoppas man att det ska visa sig att de farhågor som dykt upp ska visa sig vara obefogade. Nejet till A illustrerar detta. Farhågorna fanns där redan vid första samtalet. Men, som framgår av anmälan, har A en verbal begåvning. Han har också andra gåvor som kan brukas i den kallelse som alla kristna får i dopet. Men nu var frågan om A inte bara skulle leva sitt kristna liv på det normala sättet, i dopets kallelse, utan om han skulle leva sitt kristna liv i den särskilda kallelsen som präst. As iver och hans uppenbara gåvor gjorde det svårt att redan efter första samtalet säga nej, trots att signalerna och farhågorna fanns där redan då. Kanske var det fel att ge honom inte bara en utan flera möjligheter att visa att farhågorna var obefogade? Kanske är det sämre att väcka förhoppningar som sedan släcks än att ge en andra och en tredje chans? Det är givetvis inte möjligt för mig att gå in i detalj på de mycket personliga samtal vi förde. Men eftersom A själv refererar till ett av de återkommande ämnena i våra samtal, nämligen reflektion, känner jag mig fri att allmänt kommentera detta. Personliga egenskaper och gåvor som hos en präst inte kopplas till en reflekterande hållning har sina risker. Förmågan att reflektera över vad det innebär att gå in i en vigningstjänst i vår kyrka hör till det nödvändiga för en prästkandidat. Men därtill kommer de utmaningar som en präst möter i den kultursituation vi lever med idag. Dit hör bland annat att de färdiga svaren blir allt obrukbarare. Just därför blir förmågan till tolkning och reflektion allt viktigare. Bland det svåraste vid ett negativt besked till en kandidat är att det till sist kan handla om en oförmåga hos kandidaten att ta till sig vad andra människor efter noggranna överväganden faktiskt säger om mig själv. En sådan oförmåga att ta till sig seriös kritik gör det svårt att se hur en nödvändig personlig utveckling ska kunna äga rum. Samtidigt måste en människa alltid få chansen att utvecklas. Det gäller självklart också A. Därför är det en god ordning som vi har i vår kyrka att ett nej till en prästkandidat är tidsbegränsat. Jag kan i efterhand beklaga att processen blev så pass långvarig. Med facit i hand borde jag ha sagt nej långt tidigare till A."

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Kerstin Bergman) anförde i beslut den 30 september 2010 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

Av bl.a. 8 kap. 1 § kyrkoordningen framgår att det är förbehållet biskopen att viga kvinnor och män till präster och diakoner i Svenska kyrkan. Av 32 kap. 5 § kyrkoordningen framgår vidare att en biskop bara får viga den till präst som av domkapitlet blivit godkänd i prästexamen och därmed uppfyller de övriga krav som ställs på prästkandidaten enligt övriga bestämmelser i bl.a. samma kapitel. Kyrkoordningen ställer dock inte upp något krav på att en biskop är skyldig att viga den kandidat som övrigt uppfyller kraven för vigning enligt kyrkoordningen. Biskopens beslut att inte viga en prästkandidat får inte överklagas liksom biskopens beslut att inte godkänna att en präst som förklarats obehörig åter förklarar behörig (jfr 8 kap. 13 § kyrkoordningen). Det ankommer inte på Ansvarsnämnden att bedöma riktigheten av det ställningstagande biskopen gjort i ärendet och vilka överväganden som ligger bakom beslutet. För det fall biskopen t.ex. till ett sådant beslut angett som skäl att han inte viger en kvinnlig kandidat just därför att hon är kvinna kan dock nämnden i sin tillsyn ingripa mot biskopens uttalande i sig.

B har själv gett uttryck för att det är lämpligt att ett negativt besked ges så tidigt i processen som möjligt, vilket nämnden instämmer i. B har givit A sitt negativa besked först i ett sent skede. I detta fall finns det dock inte anledning att rikta kritik mot Bs hantering.

As anmälan föranleder mot bakgrund av ovanstående inte någon åtgärd från Ansvarsnämndens sida. Ärendet avskrivs därför från vidare handläggning.

Ansvarsnämndens beslut: As anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendet skrivs av.

Sökord: Obehörighet.

Ärendenummer: AN 2010/13

Beslut: 11/2010